

## РЕЦЕНЗИЯ

От: **проф. д-р Станислав Тодоров Семерджиев**  
 05.08.03. Кинознание, киноизкуство и телевизия  
 НАЦИОНАЛНА АКАДЕМИЯ ЗА ТЕАТРАЛНО И ФИЛМОВО ИЗКУСТВО /  
 НАТФИЗ

Относно: конкурс за **професор** по научна специалност 05.02.24. Организация и управление извън сферата на материалното производство (Интелектуална собственост и култура) в научно направление 3.8. Икономика, по научна област 3. Социални, стопански и правни науки в УНСС.

### 1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Творчески индустрии и интелектуална собственост“ в Бизнес факултета на УНСС, съгласно Решение на АС № 2/19-21.04.2018 г. Конкурсът е обнародван в ДВ бр. 36 от 27 април 2018 г. Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед № 1701/26.06.2018г. на зам.-ректора по НИД на УНСС.

### 2. Информация за кандидатите в конкурса

По обявеният в ДВ бр. 36 от 27 април 2018 г. конкурс, е подал документи един единствен кандидат - **доц. д-р Владя Бориславова Борисова** от УНСС.

- *Кратка биографична справка и заемани академични длъжности*

Владя Борисова завършва висшето си образование в УНСС като магистър по икономика през 2000г. и магистър по право с юридическа правоспособност през 2001г. Започва професионалния си опит първоначално, като икономист в ЗПД „Витоша“, а по-късно и като юрист в адвокатска кантора „Савова“ и правен консултант по интелектуална собственост във финансов офис „Ита-Интелект“. През 2002г. е зачислена като редовен докторант към катедра „Интелектуална собственост“ в УНСС. Придобива образователната и научната степен „доктор по икономика“ през 2006 г. по шифър 05.02.24. с решение на ВАК № 30750/04.08.2006г. към катедра „Интелектуална собственост“ в УНСС. От 2007г. до 2010г. заема академичната длъжност „главен асистент“ по шифър 05.02.24 в катедра „Интелектуална собственост“. През 2010г. бива избрана за доцент с решение на ВАК № 26553/23.08.2010г. по научна специалност 05.02.24. Организация и управление извън сферата на материалното производство (Интелектуална собственост и култура), като заема същата академична длъжност в катедрата от 31.08.2010г. до сега.

Владее 2 езика на добро ниво: английски език и френски език. През годините придобива и редица други квалификации и квалификационни умения като експерт към Световната организация за интелектуална собственост, юридическа правоспособност, медиатор по интелектуална собственост и други.

- *Заемани други длъжности, членство и специализации*

Владя Борисова има 13г. професионален трудов стаж в УНСС като преподавател. През периода 2011-2012г. е научен секретар на катедра „Интелектуална собственост“, а

през 2016г. е избрана за ръководител на катедра „Творчески индустрии и интелектуална собственост“. От 2017г. е директор на Института по творчески индустрии и бизнес на УНСС. Член на ФС на Бизнес факултета на УНСС.

През 2010г. е избрана за вицепрезидент на Първата международна работна група по фолклор към Междуправителствения комитет по интелектуална собственост, генетични ресурси, традиционни знания и фолклор на Световната организация за интелектуална собственост/СОИС. От 2010г. досега е международен експерт на СОИС. В периода 2008-2009г. е вълнен експерт в 39-тото и 40-тото Народно събрание на Р България към Комисията по културата. А през 2014г. става нещатен експерт към в 43-то Народно събрание на Р България Комисия по културата и медии. В периода 2007-2010г. е консултант на Патентно ведомство на Р България в Междуправителствен комитет по интелектуална собственост генетични ресурси, традиционни знания и фолклор на СОИС.

От 2011г. понастоящем е медиатор, лицензиран от Министерство на правосъдието на Р България. Член на Комисията по медиация на Центъра по спогодби и медиация към Софийски районен съд и Софийски градски съд. През 2012г. е вписана в регистъра на медиаторите към Министерство на културата като медиатор по интелектуална собственост.

През 2002г. и понастоящем е член на Софийска адвокатска колегия. От 2007г. е член на националната Асоциацията по интелектуална собственост, биология и фармация – София. През 2009г. става член на Международната научна мрежа на PGV-Франция. От 2013г е член на Редакционния съвет на научно списание „Библиотека“. Член е на Съвета по интелектуална собственост към Министерство на културата през 2014г. През 2015г. е член на експертната група за разработване на „Стратегия по интелектуална собственост“ към Министерство на икономиката, Р България. През 2018г. е приета за член на Съюза на учените в България. Член е на Академичния съвет към Патентно ведомство на Р България.

Гост лектор е в Университета на Флоренция, катедра „Икономикс“ от 2007г. до 2011г. Гост лектор е и в Икономически университет Евора, катедра „Икономика и управление“ в периода 2008-2009г. Изнасяла е лекции в Босфорският университет (Богазичи), Истанбул, Турция; в Академичния колеж ONO University, Тел Авив, Израел.

В преподавателската си кариера има осъществени специализации в: Министерство на външните работи на Р България в дирекция “ООН и Съвет за сигурност” в периода 2003-2004г.; в Universite des Technologie et Economie, “Faculte des Economie”- Интелектуална собственост, Франция, Лил, през първата половина на 2005г.; в Queen Marry Intellectual Property Research Institute, Великобритания, Лондон, през втората половина на 2005г. Провежда специализация в Международната Търговска Камара/ICC, Служба “Търговски престъпления”/CCS, Престъпления срещу интелектуалната собственост и Престъпления срещу финансовата система, Великобритания, Лондон. През 2007г. е номинирана от Американското посолство като млад лидер в областта на обучението по интелектуална собственост и участва с представители от 24 държави в специализация по Програма на правителството на САЩ за обучение по интелектуална собственост на международни лидери, Вашингтон, Ню Хемпшир, Вермонт, Сиатъл, Ню Йорк.

### **3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност**

Кандидатът отговоря на всички изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“, регламентирани в Закона за развитие на академичния състав на Р България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото прилагане и Правилника за развитие на академичния състав на УНСС. Кандидатът е изпълнил задължителните изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“ като:

- Има придобита ОНС „доктор“;
- Заема академичната длъжност „доцент“ не по-малко от 5г.;
- Представила е публикуван оригинален монографичен труд на тема „Бизнес с интелектуална собственост в творческите индустрии“, издаден от ИК на УНСС през 2017г.;
- Представила е други научноизследователски трудове и публикации, извън посочените в конкурса за „доцент“ и/или ОНС „доктор“.

Кандидатът доц. д-р Владя Борисова е изпълнила и минимално изискуемите количествени и качествени критерии за заемане на академичната длъжност „професор“, заложен в Правилника за развитие на академичния състав на УНСС както следва:

### *3.1. Изпълнение на количествените изисквания*

Отчела е (и са приети от количествената комисия на УНСС) значително количество точки над минималните изисквания за заемане на академичната длъжност, както следва:

- *Научноизследователска дейност:*
  - Научен ръководител е на 3 докторанти по научната специалност на конкурса, които всички са придобили ОНС „доктор“;
  - Ръководител е на 5 международни проекта;
  - Била е член на проектни екипи на 2 университетски проекта; 3 национални проекта; 6 международни проекта;
  - Участвала е в експертните групи по разработването на 3 национални стратегически документа (Национална стратегия за развитие на творческите индустрии, 2010г.; Национална стратегия за развитието на българската култура, 2011г.; Национална стратегия за интелектуална собственост, 2014г.)
  - Участвала е със самостоятелни публикации в 10 конференции, като 6 от тях в страната и 4 конференции в чужбина с публикации на английски език;
  - Публикувала е 2 студии на английски език, които и двете са адаптирани от Световната организация за интелектуална собственост като ръководства в областта на интелектуалната собственост и свързаните с нея аспекти;
  - Публикувала е 13 статии самостоятелно, вкл. на английски език в реферирани и индексирани списания, като 2 от тях са индексирани в системите на Scopus и Thompson Reuters;
  - Публикувала е самостоятелна монография;
  - Участвала е в авторски колектив на един монографичен труд;
  - Цитирана е 2 пъти в системата на Scopus и Thompson Reuters и над 30 пъти в други електронни информационни системи, като scholar.google, wipo и други.

- *Учебна дейност:*

- Разработила е 9 бакалавърски курса с учебни програми и 7 магистърски курса с учебни програми;
- Има издадени 2 учебника предназначени за студенти и за професионална аудитория и едно учебно помагало, съвместно с Академията на Световната организация за интелектуална собственост;
- Четири /4/ последователни години е гост лектор в Университета на Флоренция, катедра „Икономикс“, Италия и в Икономически университет Евора катедра „Икономика и управление“, Португалия; в Босфорският университет (Богазичи), Истанбул, Турция; в Академичения колеж ONO University, Тел Авив, Израел;
- Част е от международния преподавателски екип пред държавната администрация в Кишинев, Молдова;
- Преподавала е пред представители на различни академични и бизнес организации по време на председателството на Съвета на ЕС, организирано от ЕКТА;
- Преподавала е във Висше училище по застраховане и финанси, София и Югозападен университет „Неофит Рилски“, Благоевград.

### *3.2.Изпълнение на качествените изисквания*

Представени са (и са приети от Съвета по хабилитация на УНСС) доказателства за изпълнение на минимално изискуемите качествени критерии за заемане на академичната длъжност „професор“, както следва:

- Утвърдена е като изследовател с приноси не само на национално, но и на международно равнище, провел актуални и значими научни изследвания, свързани с важни за ЕС и за България проблеми;
- Утвърдена е като лектор в областта на темата на конкурса не само в УНСС, но и на европейско равнище;
- Получила е обществено признание на професионалните си постижения като е избран за вицепрезидент на първата муждусесийна работна група към Междуправителствения комитет на СОИС; за международен експерт е на СОИС; за експерт в постоянната Комисия по култура в 39-тото и 40-тото Народно събрание и нещатен сътрудник към постоянната Комисия по култура и медии в 43-тото Народно събрание; за член на експертните групи за разработване на 3 национални стратегии; за член на Академичния съвет към Патентно ведомство на РБългария;
- Допринесла е за утвърждаване на доброто име на катедрата, на Бизнес факултета и на УНСС чрез своите изяви на различни научни и обществени форуми, конференции и прояви.

Във връзка с гореизложеното, на свое редовно заседание Съвета по хабилитация на УНСС в протокол № 2/17.05.2018 г. при тайно гласуване решава: след запознаване със становищата на комисията по количествените изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“ и обсъждане на съответствието на количествените и качествените изисквания, кандидатурата на доц. д-р Владя Борисова съответства на количествените и качествените изисквания, приети от АС на УНСС.

## **4. Оценка на учебно-преподавателската дейност**

Доц. д-р Владя Борисова е с 13 годишен преподавателски стаж, като последователно заема академичната длъжност „главен асистент“ през 2006г. и академичната длъжност „доцент“ през 2010г. През този период изнася учебни курсове пред студенти в бакалавърска, магистърска и дистанционна форма на обучение в УНСС. Разработила е учебни курсове за утвърждаването на специалност „Интелектуална собственост и бизнес“, ОКС „бакалавър“: като Творчески индустрии и бизнес; Културно наследство и бизнес и специалност „Творчески индустрии и бизнес“, ОКС „бакалавър“ с учебни дисциплини като: Музикален бизнес; Традиционни знания и културно наследство; Творчески индустрии и бизнес; Радио бизнес; Телевизионен бизнес.

Разработва съвместна магистърска програма с Академията на Световната организация за интелектуална собственост в специалност „Интелектуална собственост и бизнес“ ОКС „магистър“, където има разработени самостоятелни учебни курсове значими в областта на икономиката и бизнеса като Управление на интелектуална собственост; Интелектуална собственост и собственост; Бизнес с интелектуална собственост и специализиран обучителен модул по Медиация по интелектуална собственост, като част от учебната дисциплина Съдебна и извънсъдебна защита на интелектуалната собственост. В съдържателно отношение модулът е съобразен с практиката на Центъра за арбитраж и медиация към СОИС и националното законодателство и практика. Участва с разработени лекционни курсове и във втората магистърска специалност на катедрата „Творчески индустрии и бизнес“ с две специализации, съответно в индустрията и в културата.

Ръководител и лектор е на патентна школа за обучение по интелектуална собственост на служители на Патентно ведомство на Р България. Част е от международния преподавателски екип за обучение на държавната администрация в Кишинев, Молдова.

Кандидатът е получила признание за своята учебно-преподавателска дейност и от други национални и международни Университети, където е изнасяла своите специализирани лекционни курсове.

Научен ръководител е на значителен брой дипломанти в ОКС „магистър“. Научен ръководител е на 3 докторанти, успешно придобили ОНС „доктор“. Към момента е научен ръководител на още 2, обучаващи се в свободна форма на докторантура в професионалното направление на конкурса. Научен консултант е на един докторант от друго научно направление.

Участвала е в 4 научни журита в УНСС за придобиване на ОНС „доктор“, като на едно от тях е била председател. Участвала е в 1 научно жури в СУ „Климент Охридски“ и в 1 научно жури в ЮЗУ „Неофит Рилски“ за придобиване на ОНС „доктор“. Участвала е в едно научно жури в УНСС за придобиване на академична длъжност „главен асистент“.

Учебно-преподавателската дейност и академичната компетентност на доц. д-р Владя Борисова съответстват на научното направление на конкурса. Считаю, че с разработените учебни програми, лекционни курсове и учебници, както и с участията си в научноизследователски и образователни проекти, кандидатът е допринесла за усъвършенстването и допълването на теоретичните и практическите познания в научната специалност на обявения конкурс.

## **5. Обща характеристика на представените научни трудове/публикации**

Кандидатът е представила за участие в конкурса общо 29 научни публикации, направени след заемане на академичната длъжност „доцент“ през 2010г. По-конкретно следва да се посочат: една монография, 2 учебника, единият в съавторство, едно учебно помагало, две студии на английски език (приети от СОИС за международни ръководства в областта на интелектуалната собственост), 2 научни публикации в Scopus, 5 научни публикации индексирани в RePec, Google Scholar, EBSCO, 6 научни публикации в специализирани издания с редколегия, 5 от които на английски език, 10 научни публикации от международни и национални конференции, едната от които индексирани в Scopus. Две от научните публикации са цитирани в системата на Scopus, 4 в Scholar.Google и приблизително 30 в други индексирани информационни системи.

Основните направления в научноизследователската дейност на кандидата в представените научни трудове са следните:

1. Икономика на знанието, творческа икономика и творчески индустрии (иновативни индустрии - НИРД, културни индустрии и иновационни индустрии)
2. Бизнес с интелектуална собственост в творческите индустрии (музикален бизнес; радио бизнес; телевизионен бизнес)
3. Интелектуална собственост и културно наследство (културното наследство като традиционни знания; дигитализация на културното наследство)
4. Управление на интелектуалната собственост за бизнес цели (интелектуална собственост и собственост; управление на интелектуалната собственост в дигитална среда)
5. Медиация по интелектуалната собственост

Монографичният труд на кандидата представлява цялостно изследване по основните научни направления в изследователската й дейност, като така формира научните и научно-приложните резултати на работата й както следва: изградени са връзките на интелектуалната собственост като икономическа категория на собствеността; значението на интелектуалната собственост за икономическия растеж; обособяването ѝ като двигател на творческите и културните индустрии; тяхното класифициране в съответствие с подсистемите на интелектуалната собственост. Идентифициран е бизнесът с интелектуална собственост чрез подробен икономически анализ на дейността на творческите и иновационните предприятия, създаването и използването на интелектуалната собственост за бизнес цели; нейното идентифициране като бизнес актив и управлението ѝ като икономически ресурс.

Изградена е функционалната релация между творческите индустрии и иновационните и културните индустрии, като за целта подробно е анализирана бизнес дейността на различните участници в процеса по добавяне на стойност (представителите на малкия и среден бизнес, на корпоративния бизнес, самостоятелните творци, автори и изобретатели, технологичните паркове и центровете за трансфер, творческите лаборатории и др.) както в творческите, така и в културните индустрии. Подробно са изследвани в съдържателно отношение творческият, културният и иновационният продукт, като техните специфики са изведени чрез сравнителен анализ и практически примери. Идентифицирани са пазарът на творческите индустрии, на иновационните индустрии и пазарът на културните индустрии.

Разработени и изследвани са приложимите от творческите индустрии бизнес модели за бизнес с интелектуална собственост при отношения: академия към бизнес и бизнес към бизнес. Използвани са реални данни, приложени са таблици и схеми, както и примери за онагледяване на представените резултати от проведеното изследване и достигнатите изводи. Монографията предлага нов подход при разглеждането на проблематиката бизнес с интелектуална собственост в творческите индустрии, който дава насока за размисъл и поставя добра дискуссионна основа по много въпроси, свързани с мястото и значението на интелектуалната собственост в националното стопанство.

Предвид горното считам, че като брой, тематична насоченост и престижност на изданията представените в конкурса научни трудове съответстват на изискванията за заемане на академичната длъжност „професор“ в УНСС.

### **6. Оценка на научните и научно-приложни приноси**

В съдържателно отношение, от предоставената научна продукция могат да бъдат изведени теоретико-методологически, методически и практико-приложни приноси, които поради интердисциплинарния характер на научноизследователското поле в професионалното направление и научната специалност на кандидата, могат да бъдат обобщени както следва:

- Разработен е авторски класификационен модел за структуриране на творческите индустрии, чрез използване на интелектуалната собственост като класификационен критерий.
- Идентифицирана и разработена е авторска концепция за т.нар. подсистема на иновативните индустрии, като основополагащ вид на творческите индустрии.
- Изведени и анализирани са междуиндустриалните отношения на творческите индустрии с т.нар. класически или конвенционални индустрии.
- Разработен е моделът на творческото предприятие и неговото бизнес поведение в пазарна среда.
- Идентифицирани и изведени са функционалните връзки между творческите предприятия в различните подсистеми на творческите индустрии (иновативни, иновационни и културни индустрии) като е разработена т.нар. междуиндустриална мрежова структура (кълстери и локални производствени системи).
- Изведени са характеристиките и спецификите на продукта на творческите предприятия.
- Идентифициран е пазарът на иновационните индустрии и пазар на културните индустрии.
- Разработена е методология за идентифициране на икономическия принос на творческите индустрии в брутният вътрешен продукт на страната.
- Разработен е авторско-правният критерий, въз основа на който е извършена подкласификация на културните индустрии до ниво, обвързващо ги с някои иновационни дейности, присъщи на иновационните индустрии, съгласно НКИД (националната класификация на иновационните дейности).
- Разработена е концепцията за бизнеса с интелектуална собственост в творческите индустрии, чрез създаването, придобиването,

идентифицирането, одитирането и оценката на обектите на интелектуална собственост на творческите предприятия.

- Идентифицирани и изведени са моделите на бизнес, прилагани от творческите предприятия като лицензиране, апортиране, налагане на особен залог и създаване на бизнес концентрации от джойнт венчър, аутсорсинг и патентни пулове, чрез окрупняване на интелектуалната собственост.
- Анализирани и изведени са моделите за разработване на портфолиото на интелектуалната собственост на творческите предприятия.
- Изведени са управленските модели за разработване на стратегия за управление на интелектуалната собственост на творческите предприятия.
- Изведени и анализирани в дълбочина са основните етапи в управлението на интелектуалната собственост за бизнес цели, включително и във времена на икономическа криза.
- Разработени са управленските модели на интелектуалната собственост за постигане на бизнес просперитет на творческото предприятие, за неговата корпоративната сигурност и алтернативно финансиране.
- Културното наследство е разработено като обект на интелектуална собственост и е позиционирано в системата на интелектуалната собственост като т.нар. традиционни знания.
- Традиционните знания са разработени в две направления: генетични ресурси (традиционни методи за лечение на хора и животни и традиционни селекционерски постижения) и нематериално културно наследство (фолклор и традиционни форми на културно изразяване), чрез анализ на режима за опазване и съхранение на културното наследство и на режима за неговата икономическа реализация.
- Направен е задълбочен анализ на системите за правна закрила за целите на икономическата реализация на нематериалното културно наследство като фолклор и традиционни форми на изразяване (авторско-правна закрила и *sui generis* закрила) с практико-приложна насока.
- Изведени и разработени са способите за закрила на културните ценности като обекти на интелектуална собственост; моделите за управление на интелектуалната собственост върху тях и способите за алтернативно финансиране на културните организации чрез нейното управление.
- Разработено е практическо ръководство за управление на интелектуалната собственост при дигитализиране на културните ценности и всички въпроси, свързани с тяхното опазване, закрила и икономическа реализация.
- Разработена е същността на медиацията по интелектуална собственост за бизнес цели като алтернативен способ за решаване на търговски спорове.

## **7. Критични бележки и препоръки**

Нямам критични бележки и препоръки.

## **8. Заключение**

В заключение, научноизследователската и учебно-преподавателската дейност, както и практическият опит на кандидата ми дават основание да изразя своето положително становище за заемане на академичната длъжност „професор“ от доц. д-р Влада Бориславова Борисова. Считаю, че кандидатът напълно отговаря на научните и



наукометричните изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“ както и на критериите на Закона за развитието на академичния състав в Република България, на Правилника за неговото прилагане, на Правилника за провеждането на конкурси за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на УНСС и на Правилника за учебната дейност на УНСС.

Във връзка с това, предлагам на уважаемото Научно жури да присъди академичната длъжност „професор“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Интелектуална собственост и култура) на доц. д-р Владя Бориславова Борисова.

София, 28 юли 2018

Подпис:

A handwritten signature in black ink, consisting of a long, sweeping horizontal stroke followed by several smaller, more intricate loops and a final dot.